

čega proti severu ljubljanskega močvirja, in jih odpe-
ljavati neposredno v Ljubljano, in sicer ravno pred
ljubljskim mestom; vendar te naloge nikdar ni mogel
izvršiti, ker ljubljansko močvirje tako malo pada.

Kakor kaže dotični podolžni profil, imel je tudi pad
struge Cornovega kanala zaradi raznovrstnih poprav
nekaj posebnega na sebi; kajti pad ima odlomke, ki so
bili menda narejeni tako, kakoršno je bilo ravno tedanje
mnenje projektantov o potrebnosti hipnega poglobljenja,
a računa si niso mogli dati, kako daleč da sega njihovo
podjetje.

To pa je bilo tudi komaj mogoče, ker v istini ni
potrebne pada, da bi se tehtno pomagati zamoglo.

Jaz menim, da se mora Cornov kanal, ker je že
tukaj, pri projektiranem reguliranju primerno obdržati,
kakor tudi porabiti kolikor mogoče njegov pad, ki se
bode pridobil z znižanjem najviše vode Ljubljane. Tudi
obstane, da je ta kanal že mnogo koristil lokalnemu
izsušenju zemljišča in zato menim, da naj tudi ima v
prihodnje enako nalogo.

A kot glavni izsuševalni vodotoč, ki bi zamogel
vodo odpeljati samostojno v Ljubljano, zamore se
Cornov kanal porabiti le v svojem zadnjem koncu.

Ako je ta misel prava, tedaj mora tudi način re-
guliranja izvršiti se po družih načelih, ako hočemo na-
meravati svrhu doseči.

Pad dna struge in situacija sedanjega kanala nam
kažeta:

1) da se ga Zornica dotika in da sprejme nje-
gove izpodtalne vode od hektom. 18 naprej, kjer se na-
haja teme Cornovega kanala;

2) da Bevški kanal do sedaj ni imel nikake zveze
s Cornovim kanalom;

3) da je Loški kanal do sedaj sprejemal vso vodo
iz jarka med temenoma pri hektom. 18 in 40;

4) da je Goriški kanal odvodil v Ljubljano izpod-
nebno moč, ki je pritekala po Dragomirškem kanalu, in
izpodtalno vodo med hektom. 40 do 63;

5) da se je Lukovški kanal križal s Cornovim ka-
nalom pri hektom. 63 in odpeljeval izpodtalne vode med
hektom. 63 do 67;

6) da se je Drobentinka sicer križala s kanalom, a
da je tudi njegove povodnji izlivala tja do Radne in
dalje do Ljubljane;

7) da je še le od Radne dalje kanal jel padati dol
do svojega konca.

Ako tedaj hočemo porabiti pri Cornovem kanalu
pad, ki se bode pridobil pri njegovem izlivu v Ljublja-
nico, kakor tudi pri posameznih zgoraj imenovanih od-
tokih, in ako hočemo, da bode izdatno opravljal svojo
nalogo vmes med izsuševalnimi grabni, mogoče je to
samo z naslednjimi pogoji:

a) mora sprejemati v-sé one vode, ki prilezejo iz
viših krajev na močvirje, da tako kolikor mogoče
izsuši tisti kos močvirja, ki se nahaja med njim
in tržaško cesto;

b) morajo se z njegovim posredovanjem te izpod-
talne vode speljati v gori imenovane odtok, namreč:

- v Zornico,
- v Bevški kanal,
- v Loški kanal,
- v Goriški kanal,
- v Lukovški kanal,
- v Drobentinko, in konečno
- v Radno;

ti odtoki pa jih morajo izliti brez vsacega zajezovanja
v Ljubljano, v glavni močvirski recipient.

V tem smislu sem reguliranje Cornovega kanala
projektiral in zraven se ve da na to se oziral, da bi

se z znižanjem dna dospelo po moči do spodnje zemlje,
da bi se tedaj zamogla odstraniti deloma jako debela
šota.

Ako preidemo k podrobnosti posameznih naredeb,
kaže nam podolžni profil, da je možno velik kos viso-
kega močvirja izkopati, če napravimo Zornici globokejšo
strugo in naredimo njenemu dnu prvo teme pri hektom.
10; imenovani profil nam dalje kaže, da bi se s tem
tudi skorej gotovo popolnoma dospelo do spodnje zemlje,
ker bode v prihodnje prihajalo v Cornov kanal manj iz-
podnebne in manj izpodtalne vode.

Od hektom. 10 do 18 je šota najbolj debela, a zra-
ven leži tako globoko, da se tu ne bode mogla popol-
nem izkopati; izsušila pa se bode s tem, da se bode
naredil od hektom. 18 naprej nov odtočni jarek dol do
Bevškega kanala.

Med hektom. 18 in novim temenom pri 28 + 50 pa
bode skorej gotovo zopet mogoče šoto odstraniti, ker
se spodnja zemlja vzdiguje.

Svetu, ki leži med novo narejenima temenoma hek-
tom. 28 + 50 in 37, odvzame izpodtalne vode Loški
kanal ter jih odpelje v Ljubljano; na tej daljini šota
ni kaj debela in lahko se bode popolnem izkopala.

Med hektom. 37 in 55 + 50 tekó vode Dragomir-
škega kanala, potem izpodtalne vode po Goriškem ka-
nalu v Ljubljano. Dragomirski kanal je namreč le
stranski jarek Cornovega kanala, ki se va-nj izliva.

Spodnja zemlja se bode na tem kraji večidel do-
segla. (Dalje prih.)

Je li v resnici še eden kmetijski ali poli- tični časnik Slovincem potreben?

(Dopis iz Notranjskega.)

Če le malo prosteje dihamo in nas zanjka na vratu
ne duši, počnemo se gibati, kakor mravlje na mravljišči
v vročem poletnem dnevu, in vsak, če si le upa pra-
vilno slovensko pisati, hoče kak list izdajati.

Eden pravi: „izdajali bomo samo kmetijskega in
obrtnijskega zadržaja list, s kratkočasnim berilom, ki
bo podoben nemškemu listu „Oekonomu“ ali „Landw.
Zeitung“. Lepa misel, ali mi nismo Nemci in s tem je
vse povedano. Ni še dosti, ako si se temeljito naučil
kmetijstva, kajti neki kranjsko-nemški baron je rekel:
„S cilindrom na glavi, cvikarjem na nosu, rokovicami
na roki, s solnčnikom v roki in špičastimi čevlji na
nogah se pri nas ne kmetuje in ne teše“.

Na Dolenjskem se vsede drug možakar za mizo,
vzame pero in napiše članek, ki se glasi: „Kmetom,
posebno Dolenjcem, naj se izdaje nov list. Podoben naj
bo koroškemu „Miru“ in pisan v takem jeziku, kakor je
Bleiweis iz začetka „Novice“ pisal.“ — Bi li ne bilo
boljše v ta namen „Novice“ porabiti? Ako štirje naročé
„Novice“, stanejo toliko, kakor „Mir“. Če jih pa na-
roči osem ljudi, stanejo polovico manj ko „Mir“. Skrbite
za to, da si naroči vsaka vas po en iztis „Novic“, stale
bodo vsacega posestnika morebiti le en „groš“. Ob ne-
deljah popoldne naj čita pod vaško lipo eden tako
naročene „Novice“, drugi naj ga poslušajo in namen je
dosežen!

Na Notranjskem sedé gospodje okoli bralne mize in
modrujejo: Eden pravi: „poglejte „Narod“, kako je su-
hoparen. Prinaša sama „naznanila“, nič dopisov, saj to
ne more biti drugače, ker dopise v koš meče, zapustili
so ga pisatelji.“ Drugi obira zopet „Novice“. Sicer jih
ne bere, vendar so slab list itd. Kmalu potem čitamo
v tržaškem slovenskem listu: „Novice“ imajo zmirom
manj naročnikov, če nehajo izhajati, jih ni čisto nič

škoda“ itd. To so pravi „Biedermajarji“. Gospoda, primite za peresa in napišite duhovite članke, zagotovim vas, „Novice“ in „Narod“ vam bosta srčno hvaležna.

Konečno velé Gorenjci: „Kdor se čuti sposobnega, naj z dobrimi dopisi slovenske liste podpira in razširja. Združimo svoje moči. „Slovenski Narod“ in „Slovenec“ naj bosta eden političen list. „Novice“ naj pa same še več sto let donášajo korenite članke o kmetijstvu in gozdarstvu. In kedar nas bo zanjka na vratu zopet dušila, lahko se je bomo otresli!*)

Slovstvene stvari.

Poziv!

Učiteljskemu pripravniku, pripravljajočemu se za svoj poklic, treba je jako obilo gradiva prebaviti. Spoznavati mu je med drugimi može, ki so se trudili na šolskem polji in ki so za šolski napredek v tem ali drugem oziru kaj izdatnega storili. Gotovo bi se imelo v tej zadevi v prvi vrsti gledati na to, da učitelj pozna šolstvo in pedagoge lastnega naroda, da ve ceniti može, ki so učili narod se zavedati, ter da svoje znanje v tem oziru vedno razširjevaje spoznava šolstvo in pedagoge tudi družih narodov. A kako se godi pripravniku, ki se pripravlja za učitelja, da bi učiteljeval slovenskemu narodu? Vse drugo se uči, samo tega ne, kar mu je najbližje. O slovenskem šolstvu in o slovenskih pedagogih se na pripravnicah skoro do malega ničesa ne poižve. In vendar so se tudi iz našega naroda rodili može, ki so za šolo vse to zahtevali, s čimur se nemštvo kinči, kakor da bi bila to edino le njegova lastnina. Menimo tukaj v prvi vrsti Slomšeka, blagega spomina, ki je uže pred več kakor 25 leti zahteval osmoletno šolsko obiskovanje, ki je zahteval, da se naj šiba v šoli, če tudi ne do celega odpravi, vsaj omeji in razumno rabi, ki je gledal na to, da so se šole ustanovljale, ki je spisal mnogo pedagogičnih sestavkov, s kratka, ki je bil pravi učitelj naroda. Da bi se delovanje tega slovenskega pedagoga prvaka do dobrega spoznalo, sklenilo je učiteljsko društvo ptujsko, razpisati nagrado za eni ali dva najboljša spisa, ki bi ocenila Slomšeka kot pedagoga. Nagrada za oba sestavka bode znašala najmanj 100 gold. Da se za to primerna svota nabere, prosijo se slovenski rodoljubi, naj blagovolijo darovati prostovoljne doneske. Doneski naj se pošiljajo učiteljskemu društvu v Ptuj, katero bode vse te doneske po javnih listih pobotalo.

Slovenske pisatelje pa vabi učiteljsko društvo, naj ido na delo! Tekmovanje je neomejeno. Nagrado dobita najboljša slovenska spisa, naj sta jih spisala učitelja, profesorja, duhovnika, uradnika ali kdor si bodi drugi slovenski pisatelj. Najlepša nagrada pa bode za dotična pisatelja zahvala, katero si bodeta pridobila ne le od slovenskega učiteljstva, temveč tudi — o tem smo prepričani — od slovenskega naroda. Spisi naj se pošiljajo vsaj do konca septembra tekočega leta brez imena, zaznamovani samo s katero gasilko in z zapečatenim pismom, na katerem je napisana glasilka in v katerem je imenovano ime pisateljevo, učiteljskemu društvu v Ptuj.

Gospodje, ki bodo ocenjevanje spisov prevzeli, razglasili se bodo v kratkem, razsodba ocenjevalcev pa o božičnih praznikih tekočega leta. Za ta slučaj name-rava se sklicati veliko slovesno zborovanje slovenskih učiteljev.

*) Opazko o „Brenceljnu“ in nekem drugem listu smo izpustili, ker je zadnji pravi „Nebodigatreba“. Vred.

Spisa ostaneta lastnina učiteljskega društva ptuj-skega, katero si pridrži pravo, ju založiti in ju razprodajati.

Učiteljsko društvo ptujsko
meseca februarija 1883.

Odbor.

Politične stvari.

Odgovor ministra grofa Taaffe-a

na interpelacijo dr. Herbst a zarad dunajskih časnikov „Tagblatt“ in „Vorstadtzeitung“

v seji državnega zbora 6. februarija t. l.

Odgovor ministerskega predsednika grofa Taaffe-a se glasi: Visoka zbornica! V zbornični seji dne 30. preteklega meseca so poslanci dr. Herbst in družniki gledé na preklic c. k. niževavstrijskega mamestništva dovolitve, dane gotovim osebam za prodajo na Dunaji izhajajočih časnikov „Neues Wiener Tagblatt“ z večerno izdajo „Neues Wiener Abendblatt“ in pa „Konstitutionelle Vorstadt-Zeitung“ do mene stavili interpelacijo: „1. Kateri vzroki so bili za vlado odločilni, preklicati dovolitev nardrobne prodaje v začetku omenjenih časnikov? Kako more vlada ta preklic iz določb §. 3., odstavek 5. tiskovne postave od dne 17. decembra 1862. opravičiti?“

Ko imam čast, na to interpelacijo odgovoriti, moram se uže prej ozirati na drugo vprašanje.

Državna temeljna postava o splošnih pravicah državljanov zagotavlja v članu 13. prostost tiskovin s sklicavanjem na postavne meje. Te meje stavljene so po tiskovni in kazenski postavi.

Po §. 3. tiskovne postave sme politična deželna oblast prodajo tiskovin v rednih določenih časih (perijodičnih) s pravico preklica dovoliti gotovim osebam za določen okraj — sme tedaj tudi izreči preklic in ta pravica ni vezana na noben pogoj.

Ali je po javnih ozirih tak korak opravičen, to prevdarjati je prepuščeno sodbi pristojne vladine oblasti. O pravici vlade do naredbe, katero interpelacija omenja, se tedaj nikakor ne more dvomiti.

Kar pa dalje zadeva v prvem delu omenjenega vprašanja po razlogih storjene naredbe, so dani v neobhodnih javnih ozirih. Ako časniki uže dolgo časa in stanovitno enostransko popisujejo dogodbe javnega in privatnega življenja (čujte! čujte! na desnici), zbujaajo strasti velike množice (čujte! na desnici), ako so tiskovine po uže spodtakljivih naznanilih (ploskanje in klici: tako je! na desni) in popisih pripravne kvariti npravna čutila velikih krogov prebivalstva (klici: prav dobro! na desnici, smeh na levici), tedaj v takih slučajih vlada nima samo pravice, temveč dolžnost (dobro! dobro! na desni), poslužiti se sredstev, s katerimi razpolaga, in prevzela bi veliko odgovornost, ako bi ne samo ne zavračala nevarnosti, katere iz neoviranega postopanja časnikov za javnost nastajajo, temveč jih celó pospeševala z nerabo svojih pravic. (Odobranje na desni). Koristi posameznih ne morejo biti odločilne pri naredbi, utemeljeni v javnih ozirih.

Očitanje interpelacije, da je izvrševanje tiskovnega nadzovanja enostransko, moram imenovati kot neutemeljeno.

Natančen pregled slučajev, v katerih se je sedanja vlada poslužila tiskovno-nadzornih pravic, potrdil bo, da pravo trdim. Dokazal bo, da so tiskovno-nadzorne naredbe po potrebi zadele javne liste brez razločka